

Lukt het JA21 wel om de gerechtvaardigde verlangens van de bevolking te behartigen?

Posted on 23 augustus 2025 by Bart Jan Spruyt

Ook JA21, de partij van Joost Eerdmans en Annabel Nanninga, heeft zijn verkiezingsprogramma gepresenteerd. Er staan veel punten in die zonder meer zeer vrolijk stemmen. Gaat JA21 de oude belofte van Pim Fortuyn na bijna een kwart eeuw inlossen?

JA21 – het is goed daar nog even aan te herinneren – is een afscheiding van Thierry Baudets Forum voor Democratie. Joost Eerdmans kwam ooit, in 2002, op de Lijst van Pim Fortuyn de Tweede Kamer binnen, en leidde een avontuurlijk politiek leven. Hij was lokaal politiek actief (Leefbaar Capelle, Leefbaar Rotterdam), om in 2020 op de lijst van Forum op te duiken voor de Kamerverkiezingen van 2021.

Je kreeg de indruk dat het niet echt klikte met Baudet, en antisemitische geluiden vanuit de gelederen van de jongeren deden Eerdmans, samen met Nanninga, met Forum breken. Samen richtten zij JA21 op. Bij de verkiezingen van 2021 behaalden

ze drie zetels, in 2023 één zetel, en de partij struikelde voort van crisis naar crisis, en getalenteerde mensen als Derk Jan Eppink en Nicki Pouw stapten op.

Enorm zelfvertrouwen

Tot dan leek JA21 een beetje op zoveel andere politieke clubjes op rechts die de erfenis van Fortuyn voor zich opeisten maar het niet redden, vooral als gevolg van grote ego's en eindeloos geruzie en geharrewar. Maar Eerdmans blijkt toch uit ander hout gesneden: een soort ideale schoonzoon uit Harderwijk, rechts maar netjes, gehuld in mooie pakken en dassen, een man met stevige standpunten maar geen gekkigheid. En na de implosie van Forum en de opzichtig geëtaleerde onkunde van de PVV gedurende de afgelopen kabinetsperiode, met een zogenoemd 'centrum' of 'midden' dat vooral heel erg links is (inclusief het CDA), dient JA21 zich ineens aan als hét alternatief op rechts. Zal JA21 het nu gaan doen?

De partij stijgt in de peilingen (naar vijf tot negen zetels), hoopt vooral op de stem van de teleurgestelde PVV-kiezer en straalt een enorm zelfvertrouwen uit. De VVD zakt weg in de peilingen, FVD blijft te extreem en NSC is kopje onder gegaan: de electorale velden zijn wit om te oogsten. Op de lijst staan Ingrid Coenradie (ex-PVV) en Diederik Boomsma (ex-NSC), die voor een 'enorme boost' in de kiezersgunst moeten gaan zorgen. Wordt JA21 de 'brede volkspartij op rechts', oftewel de 'brede conservatief-liberale partij' die Eerdmans voor ogen staat?

In het verkiezingsprogramma dat Eerdmans afgelopen donderdag presenteerde, staan veel punten waar de rechtse kiezer zijn vingers bij aflikt. *Law and order* krijgt alle nadruk. Er staan stevige voorstellen in om het asielbeleid strenger te maken en de arbeidsmigratie terug te dringen. Internationale verdragen moeten daartoe worden aangepast, ook het EU-migratiepact (voorzien voor 2026) is te soft, er moeten meer grenscontroles komen, de gezinshereniging moet moeilijker worden en de opvang van vluchtelingen moet volledig in de regio plaatsvinden.

Een partij die mede door oud-GeenStijl-columniste Annabel Nanninga wordt geleid, grossiert niet in vriendelijkheden jegens de islamitische medemens. De islamitische cultuur kenmerkt zich door 'schadelijke opvattingen over vrouwen, homoseksuelen en Joden', en verdient het daarom niet alle ruimte te krijgen in een autochtone cultuur die westerse waarden koestert. Om het niet te gek te maken moet het toezicht op islamitische basisscholen strenger worden.

Ook economisch rechts

Het prettige van JA21 – in onderscheid van veel partijen en partijtjes die zich de afgelopen decennia op rechts hebben gemanifesteerd – is dat deze partij niet gekozen heeft voor de oer-populistische leus 'cultureel rechts, economisch links'. Ook de economische agenda van JA21 is onversneden rechts. Het meest opvallend in dit verband is het zowel verrassende als verheugende pleidooi om ook in Nederland een soort Elon Musk aan te stellen. Het overheidsapparaat moet kleiner, goedkoper en minder bemoeizuchtig worden. En een 'minister van Overheidsefficiëntie en Autonomie' mag daarom gaan snoeien in de regeltjes, de bureaucratie en de subsidies. De Haagse motorzaag moet onder andere voor meer ruimte voor ondernemers gaan zorgen en voor meer inspraak voor burgers (in de vorm van een correctief bindend referendum).

Geen gekkigheden

Bijna een kwart eeuw geleden, in augustus 2001, kondigde *Elsevier*-columnist Pim Fortuyn (1948-2002) zijn intrede in de politiek aan. Sindsdien hangt er een wolk boven de Nederlandse politiek: de belofte van een wending, die leidt tot een politiek waarin de gerechtvaardigde verlangens van de bevolking – op het gebied van veiligheid, bestaanszekerheid, vertrouwen en saamhorigheid – worden begrepen en behartigd. Tal van politieke ondernemers en avonturiers hebben zich sindsdien opgeworpen als de belichaming en vervulling van die belofte van ommekeer, zich al dan niet ten onrechte bedienend van het *epitheton ornans* 'conservatief'. Geert Wilders, Rita Verdonk, Thierry Baudet, Pieter Omtzigt – ze kwamen, wekten verwachtingen en stelden teleur.

Eerdmans, net dertig jaar oud, meldde zich in februari 2002 bij Fortuyn, na de breuk met Leefbaar Nederland. Hij is zich nooit aan gekkigheden te buiten gegaan, en zijn lange zoektocht naar een partij die zijn 'liberaal-conservatieve ideeën' belichaamt, siert hem eerder dan dat het tegen hem getuigt. Hij wil 'nuchter' en 'realistisch', 'fatsoenlijk, degelijk rechts' zijn, en de kiezers niet paaien met 'gratis bier, gouden bergen of gemakzuchtige oneliners'.

Maar we moeten gaan zien of JA21 op een conservatieve manier liberaal wordt of op een liberale manier conservatief. Conservatief liberalisme is in de kern liberaal (dus zonder wortels en al te vrijblijvend) en corrigeert dat met rechtse maatregelen.

Liberaal conservatisme is het summum van politieke wijsheid: het denkt vanuit de waarden en vrijheden van het vrije Westen en handhaaft die op een liberale, vrijheidslievende wijze, met oog voor diversiteit en de beperkingen die het boren in hard hout aan de politiek oplegt.

Zaden van verdeeldheid

Of JA21 de goede keuze maakt, is nog niet helemaal te zeggen. De aankondiging van een 'debat over de modernisering' van de vrijheid van onderwijs klinkt in dit verband tamelijk omineus. En zo'n pleidooi verhoudt zich ongemakkelijk met de klassieke passage uit het beginselprogramma dat zich tegen een horizontale werking van grondrechten uitspreekt. Er is veel veelbelovends maar er zijn ook weer de zaden van onderlinge verdeeldheid tussen meer links en meer rechts, tussen Rotterdam en Amsterdam. En je durft bijna niet meer te geloven en te hopen dat het deze keer wel goed zal gaan.

***Wynia's Week** brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u mee? Hartelijk dank!*